

ההמנהגים הגדולים

פניני הפרשה

פתגמין קדישין ומרגיטין טבין
שנשמעו מפ"ק הגה"צ מורינו שליט"א
בשעה של קורת רוח ובשבילי דאורחא

■ צפרא דשבתא פרשת עקב תשע"ג לפ"ק

מורינו שליט"א עורר על נגע המחלוקת ואמר: לדאבון לבינו נתפשט ענין המחלוקת מאוד בין אחד לחברו ונתרבו החילוקי דעות, לא רק בין חסידות לחסידות אחרת, אלא גם בכל חסידות וחסידות נעשים כמותות, ובל מקום עבודה יש חילוקי דעות ה"י, וכל זה גורם שנשכח מן האדם מצות של "ואהבת לרעך כמוך", "ולא תשנא אחיך בלבבך", שהם מצוות מן התורה והם יסוד גדול לתיקון העולם בכלליות.

וראוי לכל אדם שיבקש וירצה בהצלחת חברו הן ברוחניות והן בגשמיות, על אף חסרונותיו והחילוקי דעות שיש לו עמו, ויתפלל על כל ישראל שיזכו לתשובה שלימה, ולכל השפעות והצלחות טובות ברוחניות ובגשמיות.

ומעבודת בצלאל במלאכת המשכן למדנו עד היכן הדברים מגיעים, כי למעשה בתורה כתיב (שמות לט ב') "ויעשו בני ישראל", שהמשכן נעשה על ידי כולם, ומבאר האור החיים הק' (שם) ז"ל: "כאן עשה הכתוב מחברת הכללות בקיום התורה, והראה כי בני ישראל יזכו זה לזה, והתורה נתנה להתקיים בכללות ישראל, כל אחד יעשה היכולת שבידו ויזכו זה לזה, ואולי כי לזה רמז באומרו "ואהבת לרעך כמוך", פירוש לצד שהוא כמותך, כי בשלומי ייטיב לך, ובאמצעותו אתה משלים שלימותך, ואם כן אינו אחר אלא אתה עצמך וכאחד מחלקך", עכ"ל.

כי רצון ה' הוא שבן ישראל יכלל עצמו עם חלק הטוב של כל אחד מישראל, וע"י שכולל עצמו עם אחרים באהבה, ושמח בעבודת חברו - שחברו זוכה לעבוד את השי"ת וגורם נחת רוח להשי"ת, הן בלימוד התורה והן בעבודת התפילה ובעסק הצדקה וגמילת חסדים, עי"ז זוכה שנחשבת כאלו הוא בעצמו עשה הטוב הזה, ואחד קיים מצות פדיון הבן אחר שנצטוו זה אלפים שנה בהר סיני, וחברו שמח בזה שמקיים רצון בוראו, וכן ישראל השמח בהמצות שעושה הכהן שהוא אינו יכול לעשות, נחשבת כאלו הוא עשאה.

ויכול להיות שאחד שמח בשמירת עיניו של חברו אף אם הוא בעצמו אינו זהיר כ"כ, אם כי בודאי יצטרך להתמקד בגיהנם על מה שפגם בעיניו, אבל אח"כ יזכה גם הוא בחלק של שמירת עיניו של חברו.

■ צפרא דשבתא קרח תשע"ד לפ"ק

בעת הקידושא רבא התבטא מורינו שליט"א ואמר: עצם יום שבת קודש אשר "שבת שבתון לה" (שמות לה ב') הלא אפשר לנצל בכל טוב, כמו בלימוד התורה וכמובא ב'בן איש חי' שהלימוד בשבת קודש הוא כמו אלף שעות לימוד התורה בימות החול.

וכן בהסעודות ובזמירות שבת.

והרי לפנינו רכוש גדול - דברי חז"ל במסכתות הש"ס - אשר בכל דף ודף קונים וקונים נחיות, ובמקום לבלות הזמן היקר בכל מיני בלבולים ועניינים שונים - אשר אפשר על ידם לבלות החיים להבל וריק - יהיה עינינו בראשנו לחטוף עוד חיי נצח!

וכאשר אמר לי אחד שהוא אינו מבלבל עצמו עם ספיקות, כי יש לו די והותר מן הודאות שהוא צריך לעסוק בהם...

גאולה בתוך הגלות

■ כיצד עשה השי"ת הסתרה כזו?!

ההסתרה הנוראה של הגלות אף היא הינה בריאה של השי"ת, וכך מנהיג השי"ת בעצמו את הכל תוך כדי ההסתרה, בספה"ק 'ליקוטי מוהר"ן' (תורה ל"א) מביא רביה"ק את הפסוק (ישעיה ל"ז, כ') "ולא ינפך עוד מוֹרֵיךְ וְהִיוּ עֵינֶיךָ רְאוּת אֶת מוֹרֵיךְ", שלעתיד נזכה לראות פלאי פלאות, כולם יראו ויכירו כיצד השי"ת מנהיג את העולם כולו בכל פרטיו, ויהיה תימה בעינינו איך לא ראינו זאת לפני כן? למה? כיצד הפליא השי"ת לעשות כזה הסתרה? האיך יכול להיות מציאות כזו? ואכן זהו פלא! פלא נורא ומופלא! וכמובא בדברי מוהר"ן שבריאית ההסתרה הוא פלא גדול ונורא מאוד!

■ הסתרה היא מחלה

רביה"ק מפרש שם מאמר הכתוב (מלאכי ג', כ') "ומרפא בכַּנְפֵיהָ", שהשי"ת ירפא את ההסתרה, כי ההסתרה היא מין מחלה הבאה מצד החסרונות שלנו, מצד עוונותינו, מחלה של 'הפשע מכניס כפירה באדם' (ספר המידות ערך 'אמונה', אות כ"ב), ולעתיד ירפא השי"ת את המחלה הזאת, כאשר האדם מונח בכפירה חלילה הוא מדמה בנפשו שכך צריך להיות, צריך להיות חולה, אך כאשר יתקרא מחליו אז יכיר וידע שהחולי הוא עונש, כמו כן לעתיד יכירו וידעו שמה שהיה הסתרת ההשגחה אינו אלא חולי, מחלה של הסתרה, ואז יהיה 'והיו עיניך רואות את מוריך', ויתמהו כולם כיצד לא ראו ולא הבחינו לפני זה שהכל מושגח על ידו ית' לבד?!

כי אז יודע לעין כל שהכל היה רוח הקודש גרידא! יד ה' לבד! הכל כאשר לכל! "מען וועט זעהן אז דאס איז געווען הוילע רוח הקודש! הוילע יד ה'! אלעס אלעס!", לא היה שום מקרה כלל! כל הטבע כולו אינו אלא נס גמור! כל הקורות בעולם וכל הטלטולים כולם הכל היו השגחה פרטית לבד! ולא היה אינו מוסתר ומכוסה!

■ האור הזה האיר בימי מרדכי ואסתר

ואור מופלא זה האיר בימי מרדכי ואסתר, ומזה נעשה קבלת התורה באהבה - ק'ימו וקיבלו, כלל ישראל נעשו אנשים אחרים, הם קיבלו מוחין אחרים! גדלות המוחין של הכרה בהשגחת השי"ת בכל פרט - בתוך ההסתרה!

מובא מהיהודי הקדוש ז"ל על הפסוק (שמות ב"ב) 'וַיֵּרָא אֱלֹקִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' - שהשי"ת הביט בהבטה טובה על בני ישראל, אז מיד נעשה כזה הארת פנים ש'וַיֵּדַע אֱלֹקִים' - הם כבר ידעו והכירו שיש בורא לעולם! האט מען געוואוסט אז ס'איז דא א גאט אויף דער וועלט! - אה! אה!

וכבר אמרו חז"ל במדרש: 'אין לנו אלא הארת פניך!' ורביה"ק אומר (ליקוטי מוהר"ן קמא תורה ב') שכל תפילתנו ובקשתנו הוא על מה השי"ת מסתיר פניו מאתנו, שהשי"ת יאיר פניו אלינו כמקדם, כי כאשר יודעים ומכירים שאין שום הסתרה בעולם אז נעשים יהודי! "מען ווערט א איד!", כל הדינים נמתקים ונושעים בכל מיני ישועות ברוחניות ובגשמיות! כל הגלות והיסורים הם רק הסתרה, וכאשר יודעים האמת אז נעשה גאולה!

וזהו הענין של פורים - "גאולה בתוך הגלות", וזהו הענין של "כל מי שיש בו דעה כאילו נבנה בית המקדש בימיו" (ברכות לג ע"א) - היינו הצדיקים שאצלם היה בחינה של בנין בית המקדש, הם לא היו בגלות, כי האירה אצלם הדעת, הבית המקדש האירה אצלם בתוך הגלות!

■ קדושה משבר את הטבע!

ולמעשה כל הענין הזה תלוי בשמירת הברית, כאשר רואים כיצד רביה"ק מקשר פעמים רבות בקשרים נפלאים בליקוטי מוהר"ן ענין ה'אמונה' עם 'שמירת הברית', שהם תלויים זה בזה.

כאשר האדם רואה "מקרה בלתי טהור" - דהיינו שהוא רואה איזה דבר, והוא אומר על זה שאינו אלא מקרה חס ושלום, זה מראה שהאדם הזה הוא בלתי טהור! כי האנשים המחזיקים עצמם בקדושה, הם מרגישים שהכל הוא מהשי"ת לבד!

וכמו שהיה בקריעת ים סוף 'הים רָאָה וַיִּנָּס' נס ששיבר את הטבע - הגם שהטבע הוא גם כן נס אך הוא נס בתוך הטבע, ואז צריך גילוי לראות שהטבע הוא כולו השגחה, וכמובא (פרדס ימונים להרמ"ק, שער י"ב, פ"ב) ש'הטבע' הוא בגימטריא "אלקים" - אמנם אז היה נס

מגרש ממנו כל הקליפות! הטבע שולט? שמירת הברית - הוא השולט בתוך ומעל הטבע ובתוך הנס! הכל נעשה ונוצר על ידי קדושה!

■ יסוד הפורים - שמירת הברית

ויסוד זה הוא אחד מהיסודות החזקים של פורים! אמונה ושמירת הברית! זהו היסוד פורים! וכאשר בעזר השי"ת יודעים ומכירים בזה אז הוא גאולה, זהו משיח, כי משיח בן דוד הוא 'תפילה ואמונה', ומשיח בן יוסף הוא 'קדושה', זהו שלימות הגאולה!

ועל כן המגילה מתחלת בתיבת 'ויהי' ומסתיימת בתיבת 'וזרעו', אשר שניהם עולים בגימטריא שלוש מאות וארבע עשרה - "שי"ן דל"ת יו"ד", הוא השם המאיר על מי ששומר הברית, שמאיר מתוך ספירת היסוד, הרי שהמגילה חתומה בחותם של קדושה ושמירת הברית, 'אסתר ברוח הקודש נאמרה' (מגילה ז' ע"א), זהו הכל בקשר; ברוח הקודש; הלא כל הצדיקים דורשים ונועצים תחילת התורה לסופה "בראשית - לעיני כל ישראל", כמו כן כאן דרשינן תחילת המגילה לסופה, **כי כאשר יש שמירת הברית אז מאירה האמונה, ועי"ז משברים את הטבע וזוכים לגאולה, גאולה בתוך הגלות, שזהו הגאולה של ימי הפורים!**

של שבירת הטבע לגמרי 'הים ראה וינס', וכל זאת למה, כי ראה את הבריחה מעבירה של 'וינס ויצא החוצה' (מדרש תנחומא וישב, פ"ט), הבריחה במחשבה בדיבור ובמעשה לגמרי לגמרי, הוא ראה את קדושת יוסף צדיק יסוד עולם! אכן, על ידי קדושה כזאת נשברת הטבע לגמרי, "דא איז נישטא קיין טבע!".

ועל זה הדרך, כמו שקדושה משבר את הטבע ו"נעשה" נס, כמו כן ה"גילוי" שהטבע הוא נס גם כן נמשך מצדיק יסוד עולם - דהיינו משמירת הברית!

■ כל המזלות הולכים לפי הקדושה

ומובא על הפסוק (בראשית לז, ט') "והנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחיים לי", שאחד עשר כוכבים הן המה אחד עשר מזלות, כי כל מזל נקרא כוכב, ושנים עשר מזלות הם כנגד שנים עשר שבטים כידוע, 'ואחד עשר כוכבים' היינו כל המזלות 'משתחיים לי' - לשמירת הברית, כי שמירת הברית מסבב את הטבע כולו!

ורביה"ק מביא (ליקוטי מוה"ר רמא סי' יא) שכאשר האדם הוא שומר הברית אזי שורה עליו השם 'שדי', **זה משדד כל המערכה לטובה, זה מסובב כל הטבע! זה**

פניני המכתבים

מכתבי הגה"צ מורינו שליט"א לאור הזמן והפרשה

בס"ד

ב"ה יום א' י"ז אדר תשל"א ירושלים ת"ו

בב"א.

הארכת מענין קריאת שם המועד הזה "פורים", ומתוך כך נפל בדעתי ע"פ המובא שפורים הוא החג היחידי שנעשה בתוך הגלות, וכמו שאמרנו חז"ל (מגילה יד ע"א) "אכתי עבדי דאחשורוש אנן", והנס של פורים נעשה ע"פ דרך הטבע, להראות שגם בתוך הגלות והטבע מלאה השגחתו יתברך, לכן קרא שם החג פורים בלשון פרס ולא בלשון הקודש כשמות שאר החגים, לסימן שהחג הזה הוא חג שנעשה בגלות דוקא, וצריך להמשיך שמחה ואמונה בו יתברך גם בתוקף הגלות.

דרך אגב נזכר לי מה ששמעתי "פורים תורה" על מה שאמר המן לאחשורוש "וּדְתֵיהֶם שְׁנוֹת מַכֵּל עִם וְאֵת דְּתֵי הַמֶּלֶךְ אֵינֶם עוֹשִׂים וְלִמְלֶךְ אֵין שׁוֹה לְהַנִּיחֵם" (אסתר ג', ח'), שבאמרו "ודתיהם שונות" התכוון שכל פעם יש להם הלכות שונות כפי היום-טוב שלהם, שזה בא "מכל עם", היינו שהימים טובים שלהם נעשים מכל עם, שכל עם שמתגרה בהם וזוכים למפלתו עי"ז עושים יום טוב, ואילו "ואת דתי המלך אינם עושים" - מאתך המלך אין להם שום יום טוב, לכן "אם על המלך טוב" היינו אם המלך רוצה שיהיה להם גם מאתך "יום טוב" יכתב לאבדם" ואלקיהם יצילם ממך, ועי"ז יהיה להם גם ממך יום טוב...

אנו מקוים שבקרב יהיה לנו יום טוב גדול מאד כשנזכה להגאל בכלל ובפרט מהגלות הארוך ומההסתרת פנים הזה, וכמו שאמרנו חז"ל (ברכות יב ע"א) שתהיה גאולתנו עיקר, ויציאת מצרים טפל, וכל אחד בעצמו יכול לתאר כמה גדולה תהיה שמחתו כשיזכה לצאת מגלותו מצרות הגוף והנפש הפרטיים והכלליים.

והנה בלוק"מ (ח"ב סי' ע"ד) שרבינו מסיים "ועכשיו וכו'" (ולא סיים), ואנ"ש אומרים שזה מרמז שמעכשיו התחלה מפורים, עי"ז יוכלים לקשר קצת עם מה שפרשתי למעלה, והיינו שעכשיו ההתחלה הוא מפורים, ר"ל מ'שמחה', ועי"ז זוכים לפרה, היינו להטהר מטומאת מת, שזה מרמז על שמירת הברית, כי פגם הברית הוא "אבי אבות הטומאה בחי' מת" (לק"מ ח"א סי' רמ"ב).

לכן להטהר מטומאת מת (היינו סוד טהרת פרה אדומה) פגם הברית - ההתחלה הוא ע"י שמחה כידוע, וכמובא הרבה בדברי, ועי"ז

1 ספר אוסף מכתבים ח"א מכתב מ"ו.

זוכין לפסח היינו לפה-סח, כי ע"י שמירת הברית זוכין לדיבורים קדושים כמובא בלוק"מ (ח"א סי' יט). ועיין שם שעיקר שמירת הברית הוא להעלות הטוב שבתרגום, היינו להעלות את הדברי רשות לקדושה ולמצוה. ואולי יש בזה סוד שקרא שם החג פורים (בלשון ארמי כדלהלן) להעלות את לשון ארמי לתוך הקדושה.

הסבר לענין מהותו ומדיגתו של לשון תרגום ע"פ המובא בסי' י"ט, שיש בזה שלוש מדריגות: א. לשון עממין מרמז על הרע. ב. לשון תרגום מרמז על רשות. ג. לשון הקודש על קדושה, כלומר שכל הלשונות שדיברו אז, נכנסו בגדר של לשון תרגום, היינו ארמית, כי כן אנו מוצאים אצל אנשי חזק' שאמרו לרבשקה שידבר ארמית הגם שבאו מאשור. ונראה שגם אחר שמלכי מדי ופרס קבלו המלוכה, נראה קצת מספר דניאל שדברו ארמית, הגם שהיו מפרס.

כי פורים הוא סוד התחלת עבודת השם, היינו להיות תמיד בשמחה ולזכות עי"ז לקדושה, ובפרט להעלות כל דברי הרשות לשמחה של מצוה, בסוד הסעודה והשכרות והשמחה של פורים.

ומובא בליקוטי הלכות (נפילת אפים הל' ד') שהמלתא דבדיחותא שעושים בפורים הוא מפני שעיקר השמחה הוא שייך להמלכות דקדושה כמ"ש (דה"א טז, כז) "עוֹ וְחֻדוֹהּ בְּמִקְמוֹ", ועכשיו השמחה היא בגלות, לכן קשה לשמוח שמחה של מצוה (שאינן שום שמחה זולת שזוכין בעולם הזה לעשות נחת רוח להבורא יתברך שמו), אבל עם מלתא דבדיחותא ביותר קל לשמוח, כי זה דברי רשות, ואז כשזוכין לשמוח ע"י המלתא דבדיחותא, עי"ז מעלין את השמחה לתוך הקדושה ושמים אח"כ לא עם המלתא דבדיחותא אלא עם השי"ת. וזה סוד שמעלין את השמחה לתוך הקדושה.

לא הארכתי הרבה בזה, עכ"פ עיין בלוק"מ סי' ע"ד ח"ב ויבואר לך הקשר, מקודם 'פור' היינו שמחה, ואח"כ 'פרה', היינו להיטהר מטומאת מת, מפגם הברית, ואח"כ פסח - פה סח דיבורים קדושים.

הרחמן יחזקנו ויאמצנו וישמחנו, ויהיה עוז וחדוה במקומינו. תודה רבה מקרב לבבי והכרת טובה, יהי רצון שיושפע לך שפע ברכה והצלחה עד בלי די

הדו"ש וטובתו והצלחתו בלב ונפש וחפיצה

יעקב מאיר שכטער

ניצוץ אחד

ניצוץ קודש ממאמרי ומכתבי הגה"צ מורינו שליט"א

"ישלח דברו וירפאם וימלט משחיתותם" לעשבים נקראים 'שחת' (מנחות עא ועוד), ומבקשים להשי"ת שישלח דברו וירפאם, ועי"ז "ימלט משחיתותם" מתרופות קשות ומרות.

כי כאשר האדם מרבה באמירת תהלים, אזי חיינו משתנים לטוב עד אין שיעור, אמונתו בהשי"ת משתנית ומתחזקת עד אין ערוך, דבקוהו בבורא עולם משתנית ומתעצמת באופן אחר לגמרי, ורוכש בעצמו חיים נצחיים ברוחניות ובגשמיות, וכל מחשבה וכל דיבור ורצון טוב - לית רעותא טבא דאיתאביד - כולם יתגברו ויתחדשו על ידי התמדת אמירת תהלים.

לכן הבה ונרבה באמירת תהלים, ובכך נרכוש לעצמינו חיים נצחיים, וזכותה תגן בעדינו ברוחניות, ותגן בעדינו בגשמיות, עבורינו ועבור בני ביתנו - טפלא ונשיא, עבור צאצאינו וצאצאי צאצאינו, והכל ע"י אמירת תהלים בפשיטות ובתמימות.

■ נרכוש לעצמינו

העבודה זו של אמירת תהלים, היא בכלל העבודות הפשוטות שרבינו ז"ל הפליג כל כך במעלתם, זהו תמימות הרצויה, וזהו הפשיטות הנדרשת והמבוקשת מעמנו, ועל ידה נזכה לכל טוב סלה.

רבתי! אנו מוכרחים לשוב ולעבוד את השי"ת בעבודת התמימות והפשיטות, לקיים את העבודות הפשוטות, הכל כן נחוצות עבורינו, רבינו ז"ל כותב בסיפורי מעשיות (תחילה מעשה י"ג) שמרוב חכמה שכחו את תכסיסי הקרב, הנה לנו תכסיס קרב המועיל ויעיל ביותר, אשר הוא מסוגל להאיר את חיינו ולגרש את כל המחשיכים לנו.